

QUESTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod non sit ejus orare pro se, sed tantum pro aliis: officium enim sacerdotis est eodem modo orare, & hostias offerre. Sed Christus obtulit hostiam non pro se, sed pro aliis, ut dicitur Hebr. vii. Ergo nec pro se oravit.

2. Præterea. In quolibet genere moventium est devenire ad primum movens, quod non movetur secundum illum motum; sicut alterantia reducuntur ad primum alterans, non alteratum. Sed Christus est primus inter orantes. Ergo ipse est orans, & pro eo non oratur.

3. Præterea. Nullus sapiens orat contrarium ejus quod vult. Sed in Christo nihil accidebat nisi quod ipse volebat. Ergo ipse non pro se oravit. Sed contra. Oratio fit non tantum contra infirmitatem culpæ, sed etiam contra infirmitatem poenæ. Sed Christus circumdatus erat infirmitate poenæ, quamvis non infirmitate culpæ. Ergo pro se orare poterat.

Præterea. Per orationem aliquis sibi meretur. Sed Christus sibi meruit claritatem corporis. Ergo Christus pro se orare potuit.

QUESTIUNCULA III.

1. Uterius. Videtur quod oratio quia pro se oravit, fuit actus sensualitatis. Eius enim est orare, cuius affectu humano quem ex Virgine contraxit, calicem transire orabat. Sed affectum rationis non traxit ex Virgine: quia anima rationalis fit per creationem, & non ex traduce. Ergo hoc oravit per affectum sensualitatis.

2. Præterea. Magister dicit in littera, quod (2) ex affectu humano quem ex Virgine contraxit, calicem transire orabat. Sed affectum rationis non traxit ex Virgine: quia anima rationalis fit per creationem, & non ex traduce. Ergo hoc oravit per affectum sensualitatis.

3. Præterea. Caribiles conum querunt à Deo escam sibi, & pulli corvorum invocant eum, ut dicitur in Psalm. cxi. & cxxvi. Sed in eis non est nisi affectus sensualitatis. Ergo & Christus orare potuit per sensualitatem tantum.

Sed contra. Eius est orare, cuius est Deum cognoscere. Hoc autem est tantum rationis. Ergo ratio nis est tantum orare in Christo.

QUESTIUNCULA IV.

1. Uterius. Videtur quod non omnis Christi oratio fuit exaudita, per id quod dicitur in Psalm. cxi.

2. Præterea. Oravit ut discipuli servarentur à malo, ut patet Joan. xvii. & omnes qui credituri erant per verbum eorum in ipsum. Hoc autem non fuit impletum nec quantum ad ipsos Apostolos, nec quantum ad alios credentes, nec de malo culpæ, nec de malo poenæ. Ergo non omnis Christi oratio fuit exaudita.

3. Præterea. Quicumque nescit omnia, potest (3) vulgata vers. 11. Ut sint unum, sicut & nos vers. vero 21. Ut omnes unum sit, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. (4) Al. deest pro. (5) Al. hic, & infra ad hoc. (6) Al. deest non. (1)

(2) Al. ex defectu. Ex Ebr. P. Nicol. (a) Ex Augustino sumpta, rente intelligi.

3. Præterea. Ut dicitur Lucæ xxi. oravit pro crucifixoribus, ut peccatum eis non imputaretur, sed ut parceretur. Sed non omnibus remissum fuit illud peccatum: quia non omnes conversi sunt ad fidem, sine qua non est peccatorum remissio. Ergo sua oratio non fuit exaudita.

4. Præterea. Oravit ut calix ab eo transferretur, ut patet Marth. xxvi. Hoc autem non fuit factum. Ergo &c.

Sed contra. Heb. v. 7. Exauditus est pro sua reverentia.

Præterea. Oratio sua non fuit minus efficax quam aliorum sanctorum. Sed aliis sanctis, ipse dicit: Petite, & accipietis: Joann. xvi. 24. Ergo & ipse quod petiit accepit.

Præterea. Joann. xvi. 42. Ego autem sciebam quia semper me audis.

SOLUTIO I.

Respondeo ad primam questionem dicendum, quod Christo, secundum quod Deus, non competit orare, nec obedire, nec aliquid quod minorationem sonat, aut quod diversitatem voluntatis pertinet; sed secundum quod homo, competit, sibi orare propter tria, ut dicit Damascenus, loc. cit. Primo propter veritatem humanæ naturæ insinuandam, secundum quam minor est patre, & obediens ei, & orans ipsum. Secundo ad exemplum orandi nobis præbendum: quia omnis ejus actio, nostra est instructio: cum sit nobis datus quasi exemplum virtutis. Tertio ad ostendendum quod à Deo venerat, & sibi contrarius non erat, dum eum orando principium recognoscebat.

Ad primum ergo dicendum, quod ascendere est proprie tendere in aliquid quod supra ipsum erat. Intellectus autem Christi non tendit in aliquid quod supra ipsum esset quantum ad contemplationem: quia quicquid de Deo unquam contemplatus est, hoc contemplatus est à primo instanti conceptionis; & secundum hoc dicit Damascenus (ut supra): quod intellectus Christi ascensione quæ est in Deum, non indigebat; sed tamen potentia divina, quam orando implorabat, supra ipsum erat, & sic ascendens in Deum orabat.

Ad secundum dicendum, quod in aliis hominibus est una intellectualis voluntas, cuius est orare, quæ habet etiam imperium super alias vires in ipsis existentes: & ideo ejus non est orare, sed imperare respectu eorum quæ per ipsos fieri possunt. Sed non omnia quæ erant in Christo erant subjecta rationi, & voluntati rationis; sed aliquid supra ipsam, scilicet Deitas, unde sicut in aliis hominibus ratio, & voluntas imperant aliis viribus; ita in Christo orabant Deitatem.

Ad tertium dicendum, quod aliquid oravit Christus, quod absolute fieri rationis voluntate volebat, quamvis non omnia, ut dicitur; & quamvis sciret hoc esse in Dei voluntate, nihilominus orabat, quia volebat Deum velle hoc impleri per suam orationem; sicut etiam Deus vult aliquid salvere orationibus talium sanctorum, unde non est superfluum quod ille, sanctus pro eo orat.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod oratio non fuit impletum nec quantum ad ipsos Apostolos, nec quantum ad alios credentes, nec de malo culpæ, nec de malo poenæ. Ergo non omnis Christi oratio fuit exaudita.

tio semper est ad supplendum aliquem defectum. Christus autem non patiebat aliquem defectum, quantum ad bona spiritualia, quia beatus erat; patiebat autem defectum, in quantum passibilis erat in anima, & in corpore: unde omnis oratio Christi quæ erat pro bonis spiritualibus, non erat pro se, sed pro aliis; sicut illud: (3) Ut sint unum in nobis, sicut & nos unum sumus: Joan. xvii. sed oratio quæ erat pro his quæ pertinent ad corpus, etiam erat ipsi pro seipso, sicut patet per illud Psalm. xl. 11. Resuscita me, & retribuam eis: quæ quidem oratio, etsi sit pro se, id est ut ipse resuscitaretur, tamen est pro aliis, in quantum ad aliorum salutem tendit; quia resurrexit propter justificationem nostram: Roman. iv. 25. & ad instructionem, quia ejus exemplo ab ipso Deo petere debemus.

Ad primum ergo dicendum, quod oratio effunditur pro quolibet defectu amovendo; sed hostia præcipue contra peccatum offertur, ut per eam Deus placatus, aliquid concedat. Christus autem quamvis aliquem defectum poenæ habuerit, non tamen habuit defectum culpæ: & ideo pro se oravit, non autem pro se hostiam obtulit.

Ad secundum dicendum, quod orans pro quo non oratur, est ipse Christus, secundum quod beatus, non autem secundum ea quæ ad statum viatoris pertinent.

Ad tertium dicendum, quod in Christo non erat aliquid quod voluntate rationis absolute, & simpliciter non vellet tunc esse in se; erat tamen in ipso passibilitas, quam volebat, peracto redemptionis opere, per gloriam resurrectionis à se removere: & erat in eo aliquid, scilicet passio imminens, quam volebat etiam tunc non inesse voluntati sensualitatis, & rationis ut naturæ.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod actus sensualitatis dicitur dupliciter. Uno modo sensualitatis sicut principii elicentis actum; & sic oratio non potest esse actus sensualitatis in Christo, ut probant rationes secundo inductæ. Alio modo dicitur sensualitatis ut objecti, id est de eo quod sensualitas volebat; & sic erat aliqua ejus oratio sensualitatis: quia ratio orans, erat quasi advocatus sensualitatis, proponens Deo appetitum sensualitatis. Hoc autem non faciebat, quasi ratio vellet hoc quod (4) pro sensualitate petebat; sed ut doceret omnem hominis voluntatem Deo subdendam esse, & in omnibus necessitatibus ad eum recurrendum; unde subdit: Non mea voluntas, sed tua fiat: Luc. xxii. 42.

Ad primum ergo dicendum, quod quando aliquis orat propter suam utilitatem, ratio non petit nisi hoc quod vult: & ideo tunc cuius est orare ejus est velle. Sed Christus hoc non petebat propter suam utilitatem, ut scilicet ipse effectum hujus petitionis consequeretur, sed propter utilitatem aliorum, ut dictum est: & ideo ratio non petebat hoc; secundum quod ipsa volebat, sed secundum quod sensualitas apetebat.

Ad secundum dicendum, quod ex sensualitate oravit, quamvis sensualitas non oraret; quia appetitus sensualitatis erat causa quare orationem proponebat.

Ad tertium dicendum, quod illud querere, & propter hoc quod dicit Ambrosius in littera, quod ut invocare non designat orationem proprie dictam, sed in homo dubitabat. Præterea, Quicumque nescit omnia, potest (3) vulgata vers. 11. Ut sint unum, sicut & nos vers. vero 21. Ut omnes unum sit, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. (4) Al. deest pro. (5) Al. hic, & infra ad hoc. (6) Al. deest non. (1)

aliis creaturis, ad recipiendum à Deo ea quæ ad conservationem sui pertinent.

SOLUTIO IV.

Ad quartam questionem dicendum, quod omnis oratio quam Christus obtulit hæc intentione, ut ipsam impetraret, fuit exaudita. Sed cum aliquis impetrare non intendat quod absolute non vult; hæc sola oratio Christi exaudita fuit quæ erat de eo, quod Christus absolute voluit. Hoc autem dicitur aliquis simpliciter, & absolute velle in quo ultimus ejus consensus stat. Ultimus autem consensus est secundum supremam partem appetitus in homine. Appetitus autem rationis est supra appetitum sensus: & in appetitum rationis est supremum quod in finem tendit, vel in aliquid conjunctum fini. Et ideo hoc solum Christus absolute voluit quod secundum rationem voluit ut finem, & ut in ordine ad finem: & omnis talis sua oratio fuit exaudita. Quod autem secundum sensualitatem voluit, absolute non voluit: & ideo ratio non (5) hoc orando proposuit ut impetraret. Nec tamen fuit simulatio, quia appetitum sensualitatis exprimebat ratione jam dicta. Similiter quod volebat ratio ut natura, si in eo non sicut in fine quiescebat, non simpliciter volebat, ut prius dictum est: & ideo etiam hæc non hoc proposuit orando ut impetraret; & propter hoc hujusmodi orationes non fuerunt exaudite.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc dixit Christus in persona Ecclesie, ut dicit Glossa. Vel loquitur de oratione exprimentem voluntatem sensualitatis, aut velleitatem rationis ut naturam.

Ad secundum dicendum, quod voluntas rationis ut naturæ est de eo quod habet in se bonitatem, non considerato ordine ejus ad aliud: unde voluntas talis in Christo fuit de salute omnium hominum, sicut voluntas fuit in Deo; sed secundum hanc simpliciter, & absolute (6) non dicitur aliquis velle. Hanc autem voluntatem Hugo de Sancto Victore dicit voluntatem pietatis. Sed voluntas ut ratio, est de eo quod habet bonitatem etiam in ordine ad aliud; & secundum hanc voluntatem non volebat Christus omnes salvari; sicut nec Deus voluntate consequente: & secundum hanc dicitur aliquis simpliciter, & absolute velle: & ideo oratio Christi quæ fuit secundum hanc voluntatem, fuit exaudita; non autem quæ fuit secundum primam: & ideo dicit Hieronymus, quod Christus exauditas est pro prædestinatis, non autem pro non prædestinatis.

Et similiter dicendum est ad tertium. Ad quartam dicendum, quod in illa oratione ratio expressit motum sensualitatis, & non suum: unde illud quod orabat, non simpliciter voluit.

ARTICULUS IV.

Utrum Christus, secundum quod homo, dubitaverit,

III. P. quæst. xv. art. 8.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod Christus, secundum quod homo, dubitavit, ut per hoc quod dicit Ambrosius in littera, quod ut invocare non designat orationem proprie dictam, sed in homo dubitabat. Præterea, Quicumque nescit omnia, potest (3) vulgata vers. 11. Ut sint unum, sicut & nos vers. vero 21. Ut omnes unum sit, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. (4) Al. deest pro. (5) Al. hic, & infra ad hoc. (6) Al. deest non. (1)

dubitare. Sed Christus secundum aliquam scientiam nescivit omnia, ut supra dist. xiv. quæst. 1. art. 3. dictum est. Ergo secundum illam potuit dubitare.

3. Præterea. Ubi est timor, ibi est dubitatio. Sed in Christo fuit verus timor, ut supra dictum est dist. xv. quæst. 11. art. 2. Ergo in Christo fuit dubitatio.

4. Si dicatur, quod dubitabat secundum sensualitatem, & non secundum rationem; contra. Sensualitas sequitur apprehensionem sensitivæ partis. Sed futurum periculum, de quo erat passio, non præciebat sensus. Ergo sensualitas de ipso non dubitabat, sed ratio.

5. Si dicatur, quod sensualitas dubitabat ex apprehensione rationis, vel ex scientia Deitatis; contra. Christus non præcivit magis tunc sibi futuram passionem quam à principio. Sed à principio sensualitas in ipso non trepidabat. Ergo nec tunc.

Sed contra. Dubitare est ignorantis. Sed in Christo non fuit ignorantia, sicut supra dictum est. Ergo nec dubitatio.

Præterea. Dubitatio ligat rationem, ne possit procedere, sicut dicitur in III. Metaph. text. 1. Sed in Christo non fuit ratio ligata. Ergo non fuit in ipso dubitatio rationis.

Præterea. Ubi est summa securitas, ibi non est aliqua dubitatio. Sed in Christo fuit summa securitas. Psal. xvi. 3. *Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.* Ergo in ipso non fuit dubitatio.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod dubitatio dupliciter dicitur. Primo enim & principaliter significat motum rationis supra utraque parte contradictionis cum formidine determinandi. Iterum secundo translatum fuit hoc nomen ad significandum formidinem affectus in aggreudiendo, vel sustinendo aliquod terribile. Primo autem modo dicta dubitatio contingit ex defectu medii sufficientis ad veritatem inveniendam; & ideo contingit ex defectu scientiæ: & propter hoc in Christo non fuit. Secundo autem modo dicta contingit ex infirmitate ejus quod læsivum imminens evadendi facultatem non videt. Et quia Christus habebat infirmitatem in carne, ut supra dictum est, & læsivum mortis imminens, sensualitas trepidabat; ideo erat talis dubitatio in Christo quantum ad sensualitatem, quamvis esset summa securitas quantum ad rationem, quæ auxilium divinum imminere videbat, quod sensualitas apprehendere non poterat.

Ad primum ergo dicendum, quod Ambrosius loquitur quantum ad sensualitatis timorem; quem

DISTINCTIO XVIII.

Si Christus meruerit sibi, & nobis; & quid sibi, & quid nobis.

DE merito etiam Christi præmittendum non est, de quo (3) quidam dicere solent, quod non sibi, sed membris tantum meruerit. Meruit quidem membris redemptionem à diabolo, à peccato, à pena, & regni resurrectionem, ut, amota ignea romphæa, liber pateret introitus; sed & sibi meruit impassibilitatis, & immortalitatis gloriam secundum carnem, sicut ait Apostolus, Phil. 11. 8. „Christus factus est pro nobis, bis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus illum exaltavit, & dedit illi nomen quod est super omne nomen.“ Aperte dicit Apostolus, Christum propterea exaltatum per im-

(1) Al. plus effectus. (2) Al. modicum gessit dubitationis. (3) Al. quidem.

dum ostendit, videbatur hominibus dubitare etiam quantum ad rationem.

Ad secundum dicendum, quod non omnis nescientia dubitationem causat, sed quando aliquis rationem ejus quod quærit, & de quo contraria apparent, videre non potest: & ideo in Christo non fuit talis dubitatio.

Ad tertium dicendum, quod dubitatio prout pro timore ponitur, in Christo fuit quantum ad sensualitatem.

Ad quartum dicendum, quod sensualitas moveretur etiam ex his quæ ratio apprehendit: quia formatur formæ particulares in imaginatione, ex quibus sensualitas nata est moveri.

Ad quintum dicendum, quod quamvis mors à principio conceptionis esset prævisa, non tamen prævidebatur ut imminens: & ideo dubitationem non faciebat, sed solum quando jam imminerebat.

Alia concedimus: quia procedunt de rationis dubitatione.

EXPOSITIO TEXTUS.

Nima per aurem audit; id est, est principium audiendi homini per aurem.

Sicut in viris sanctis fuit. Videtur quod magis fuit in impiis, quia seipsum interficiunt suorum peccatorum pondere afflicti, ut dicitur in IX. Ethic. cap. v. Dicendum, quod (1) pius affectus honorum refugit mortem, similiter voluntas rationis ut natura; sed voluntas rationis ut ratio quandoque appetit mortem; & hoc dupliciter: vel propter amorem future vitæ, & hoc est in sanctis; vel propter remorsum læsæ conscientiæ, & hoc fit in peccatoribus.

Pius mentis affectus quo vellet mori. Contra II. Corinth. v. 4. *Nolumus expoliari, sed supervestiri.* Dicendum, quod (1) pius affectus honorum refugit vestitum corporis quantum ad corruptionem, sed amat quantum ad naturam. Vel dicendum, quod non vult expoliari propter se, sed ut cum Christo sit; cum quo si esse posset non expoliatus, sed supervestitus, melius vellet.

Sed quia (2) modum gessit dubitantis. Contra est quod supra dixit Augustinus dist. xv. quia eadem ratione omnia quæ de Christo dicuntur, non fuerunt vera. Dicendum, quod erat vera dubitatio quantum ad sensualitatem quæ faciebat apparere dubitationem in ratione, in qua dubitatio non erat.

Intende, lector, his verbis pia diligentia. Verba Hilarii sunt exponenda secundum quod ratio pro se, non pro sensualitate proponebat: sic enim non pro se, sed pro suis orabat. Secundum autem quod pro sensualitate proponebat, sic orabat pro se, ut jam dictum est.

passibilitatis gloriam, quia est humiliatus per passionis obedientiam. Humilitas ergo passionis, meritum fuit fuit exaltationis, & exaltatio præmium humilitatis. Unde Augustinus exponens præmissum capitulum, ait super Joan. tract. civ. „Ut Christus resurrectione clarificaretur, prius humiliatus est passione. Humilitas, claritatis est meritum, claritas humilitatis est præmium. Sed hoc totum factum est in forma servi: in forma enim Dei semper fuit, & erit claritas.“ Item Ambrosius (Ambrosiaster) idem capitulum tractans ait: „Quid, & quantum humilitas mereatur, hic ostenditur.“ His testimoniis evidens fit quod Christus per humilitatem, & obedientiam passionis meruit clarificationem corporis; nec id solum, sed impassibilitatem etiam animæ. Anima enim ipsius ante mortem erat passibilis, sicut caro mortalis; sed post mortem merito humilitatis & animæ impassibilis facta est, & caro immortalis. Utrum autem anima facta sit impassibilis, quando caro facta est immortalis, scilicet ipso resurrectionis momento, de auctoritate nobis certum non est; sed vel mox post carnis separationem anima impassibilitate donata est, aut in resurrectione quando caro re-floruit.

Quod à conceptu meruit Christus sibi hoc quod meruit per passionem.

NEC solum meruit Christus quando Patri obediens crucem subiit, sed etiam ab ipsa conceptione, ex quo homo factus est, per charitatem, & justitiam, & alias virtutes, in quarum plenitudine fuit secundum hominem conditus, sibi tantum meruit, quantum post per martyrii tolerantiam. Tanta enim plenitudo spiritualium charismatum in eo fuit quod in eis proficere non potuit. Et ideo melior ipsius anima fieri non potuit, quam ab initio suæ conditionis exiit, quia proficere in meritis non valuit. Unde Gregorius, hom. vii. supra Ezech. ait: „Non habuit omnino Christus (1) juxta animæ meritum quod potuisset proficere. In membris autem, quæ nos sumus, quotidie proficit.“ Non ergo plus meruit sibi per crucis patibulum quam à conceptione meruit per gratiam virtutum. Non igitur profecit secundum animæ meritum quantum ad virtutem meriti; profecit tamen quantum ad numerum meritorum. Plura enim habuit merita in passione quam in conceptione; sed majoris virtutis non exiterunt in merendo plura quam ante fuerant pauciora. Meruit ergo à conceptione non modo gloriam impassibilitatis, & immortalitatis corporis, sed etiam impassibilitatem animæ. Per quid? Per obedientiam, & voluntatem perfectam: quam non tunc primum habuit, nec majorem cum pati cæpit, & mori. Obediens enim perfecte, & bonus exiit secundum hominem, ex quo fuit homo. Habuit igitur anima illa aliquid bonum in se post mortem quod non habuit ante. Num igitur melior, & beator fuit quam ante? Absit quod melior fuerit, quia non sanctior, nec gratia cumulatio: nec etiam beator fuit in Dei contemplatione, in quo præcipue beatitudo consistit. Potest tamen dici in hoc fuisse beator, quia ab omni miseria immunis: ex quo nequit inferri simpliciter quod beator fuerit.

De eo quod scriptum est (Philip. 11. 9.) Donavit illi nomen quod est super omne nomen.

NEC tantum gloriam impassibilitatis, & immortalitatis meruit, sed etiam donari sibi nomen quod est super omne nomen, scilicet honorificentiam quod vocatur Deus. Hoc tamen nomen ante mortem habuit. Habuit enim hoc nomen Dei Filius, in quantum Deus est ab æterno per naturam; in quantum vero est homo factus, habuit ex tempore per gratiam. Verum Augustinus dicit, Lib. II. contra Maxim. cap. 11. & Lib. III. cap. 11. homini donatum esse illud nomen, non Deo: quia illud nomen habuit cum in forma Dei erat tantum. Sed cum dicitur: „Propter quod Deus illum exaltavit, & dedit illi nomen quod est super omne nomen;“ satis apparet propter quid exaltaverit, scilicet propter obedientiam; & in qua forma exaltatus sit. In qua enim forma crucifixus est, in ea exaltatus est, & in ea donatum est ei nomen, ut cum ipsa forma servi (2) nominetur unigenitus Filius Dei. Hoc illi donatum est ut homini quod jam habebat idem ipse Deus. Hoc igitur per gratiam accepit, ut ipse ens homo, vel subsistens in forma servi, id est in anima, & in carne, nominetur, & sit Deus. Sed numquid hoc meruit? Supra enim dictum est, quia hoc tantum bonum homo ille non meruit. Quomodo ergo hic dicitur: Propter obedientiam donatum est ei hoc nomen? Secundum tropum illum in Scriptura creberrimum hoc accipiendum est, quo dicitur res fieri quando innotescit. Post resurrectionem vero, quod ante erat, in evidenti positum est, ut scirent homines, & demones. Manifestationem ergo illius nominis donavit ei Deus post resurrectionem; sed illam meruit per obedientiam passionis, qui eo quod obedivit patiendo, exaltatus est resurgendo: & per hoc manifestatum est nomen. Hoc eodem tropo Dominus usus est etiam post resurrectionem, dicens, Matth. ult. 18. „Donata est mihi omnis potestas in celo & in terra:“ non quod tunc primo acceperit; sed quam ante habebat, tunc manifestata est potestas. Cæterum Ambrosius (Ambrosiaster) dicit, Philip. 11. nomen illud donatum esse Deo, non homini: & videtur secundum verborum superficiem oppositus Augustino; sed intelligentia non obviat, licet diversum sapiat. Nam Ambrosius de naturali donatione id dictum intelligit, quæ æternaliter Pater generando dedit Filio nomen quod est super omne nomen, scilicet esse Deum per naturam, quia genuit ab æterno Filium plenum, & sibi æqualem Deum; quod tamen nomen Apostolus propter passionis obedientiam Christo donatum dicit. Sed præmisso locutionis modo accipiendum est.

Si Christus sine omni merito illa habere potuit.

SI vero quæritur, utrum Christus illam immortalitatis, & impassibilitatis gloriam, & nominis (3) Dei manifestationem sine omni merito habere potuerit; sane dici potest, quia humanam naturam ita gloriosam suscipere potuit sicut in resurrectione exiit, nomenque suum etiam aliter hominibus manifestare potuit; sed homo passibilis esse non potuit sicut fuit, & ad illam gloriam sine merito pervenire. Potuit quidem per-

(1) Nicolai juxta virtutem, vel meritum animæ. (2) Nicolai; nominatur, intelligatur unigenitus &c. (3) Forte sui, ut habet Nicolai.